

Monumentnummer*: 532501

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 7 oktober 2016
Kadaster deel/nr: 69096/4

*Monumentnaam***

IJzeren Brug

Complexnummer

532492

Complexnaam

Waterwerken Kromme Rijn

*Woonplaats**

Wijk Bij Duurstede

*Gemeente**

Wijk bij Duurstede

*Provincie**

Utrecht

Locatiennaam

Wijk bij Duurstede

Locatieomschrijving

Langbroekseweg

*Kadastrale gemeente**

WIJK BIJ DUURSTEDEN

*Sectie**

F

*Kad. object**

450

Appartement

Grondperceel

WIJK BIJ DUURSTEDEN

F

814

WIJK BIJ DUURSTEDEN

F

357

WIJK BIJ DUURSTEDEN

F

109

WIJK BIJ DUURSTEDEN

F

813

*Rijksmonumentomschrijving***

IJzeren brug (Wijk bij Duurstede).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

IJZEREN BRUG (Wijk bij Duurstede) gelegen ten noorden van de stad en onderdeel van de Langbroekseweg. Ter plaatse heeft eerder een (houten) brug gelegen, maar deze is vervangen bij de bestemming van de Kromme Rijn tot inundatiekanaal, rond 1870. De militaire achtergrond van de brug is indirect afleesbaar via een steen met inscriptie;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de functie is zowel civiel als militair geweest. Het ophalen of verwijderen / vernietigen van bruggen is sinds de oudheid een middel om indringers te weren. Niet alleen werd zo de passage van een waterloop, een droge of een natte gracht of een terreindiepte belemmerd dan wel vertraagd, maar ook moest een aanvaller zelf zorgen voor middelen om de barrière eventueel zelf te nemen. Houten bruggen waren relatief snel te vernietigen, desnoods door ze in brand te steken. Stenen bruggen vergden een grotere en meer tijdrovende ingreep, al kon een springlading soms snel het gewenste effect sorteren. Met de komst van ijzeren bruggen - in de loop van de 19e eeuw op grote schaal toegepast in vele varianten - bleef de tweede mogelijkheid bestaan, maar verdween de eerste. Het opblazen van bruggen was kapitaalvernietiging en gebeurde alleen in uiterste noodzaak. Een manier waarop ijzeren bruggen afgesloten konden worden was die van het uitnemen of ontoegankelijk maken van (kleine) delen ervan. Of dat bij deze brug het geval was is niet achterhaald; zeker is wel dat de liggers, het brugdek en de leuning(en) relatief recent zijn vervangen door modernere exemplaren; het dek is deels in (gewapend) beton. Er zijn vanaf ongeveer 1870 meerdere nieuwe bruggen over de Kromme Rijn gelegd of bestaande vervangen omdat ze een functie binnen de landsverdediging moesten gaan vervullen als onderdeel van een 'terugtochtweg'. Deze dienden voor troepen van het Nederlandse veldleger, die vanuit de Grebbelinie terug gingen op de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Na de terugtrekking van deze troepen diende vernieling van de brug plaats te vinden. Van de bruggen binnen Wijk bij Duurstede is alleen die in de as Langbroekseweg / Wijkerweg nog redelijk goed herkenbaar als een van de terugtochtwegen van het Nederlandse veldleger. De brug ligt iets schuin over de Kromme Rijn en hij wordt tegenwoordig aan de oostzijde geflankeerd door een brug voor langzaam verkeer. De overspanning zelf is niet oorspronkelijk; deze is aangevuld met een betonnen plaatconstructie en jonge, ijzeren balustrades.

Omschrijving

IJZEREN BRUG (Wijk bij Duurstede) over de Kromme Rijn en deel uitmakend van de Langbroekseweg. Van de brug resteren in authentieke staat de beide gemetselde landhoofden met natuurstenen elementen en aansluitend schuin uitwaarts geplaatste en tamelijk steil opgemetselde vleugels, waarin vlechtingen. In de noordwestelijke vleugel een niet gedateerde steen met: "DE EERSTE STEEN GELEGD / DOOR DEN 1ste LUITT INGENIEUR / J. DRABBE".

Waardering

De IJZEREN BRUG (Wijk bij Duurstede) over de Kromme Rijn en deel uitmakend van de Langbroekseweg / Wijkerweg is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw),

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1870, namelijk een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van de historische weg- en waterbouwkunde in de vorm van een brug voor civiele en militaire doeleinden.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat het - hoewel gemoderniseerd - in functie is gebleven en deels onveranderd is.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie